

BOGANMELDELSER

Kurt Olsen: ET HUNDELIV

Oplevelser med slædepatruljen i Nordøstgrønland under 2. verdenskrig.

Gyldendal, 182 s., uib. 32.50 kr.

Under 2. verdenskrig var Kurt Olsen tjenstgørende i Grønland og deltager i den berømmelige slædepatrulje, hvis opgave det var at afsløre og neutralisere tysk militær virksomhed på grønlandsk område og at bistå vejrtjenesten.

Om de oplevelser, denne slædepatruljes folk kom ud for og om livet under de barske nordøstgrønlandske naturforhold, har han nu godt en snes år efter skrevet en bemærkelsesværdig bog og givet den titlen »Et Hundeliv«.

Da nordøstkysten af Grønland var og stadig er uhyre vigtig for meteorologien, fordi man heroppe populært sagt almindeligvis har det vejr, som vil komme til at præge store dele af Europa nogle døgn senere, var først og fremmest Grønlands overhoved under krigen, daværende landsfoged Eske Brun og senere også den amerikanske regering på det rene med, at man måtte kunne forvente tyske militære anstrengelser på at gøre landgang for at oprette militær støtteaktivitet i Grønland. Vejrmeldinger fra disse egne ville være værdifulde for krigsmanøvrer i Europa.

Tyskerne gjorde da også deres yderste for at skaffe regelmæssige vejrmeldinger fra disse øde og mennesketomme egne, og der blev under krigen sendt adskillige tyske vejrekspeditioner af sted med Nordøstgrønland som mål, flere af dem fik en meget krank skæbne, andre opnåede visse resultater af betydning for krigsførelsen.

Da man både i Grønland og Amerika havde erkendt, at nordøstkysten nødvendigvis måtte afpatruljeres til stadighed, oprettede amerikanerne »Northeast Greenland Task Unit« omfattende kystvagtskibene Northland, North Star og Bear, tre fartøjer, hvis normale tjeneste udøvedes i farvandet omkring Alaska.

De tre kystvagtskibe kunne godt nok klare at afpatruljere kysten i sommerperioden, men når vinteren bandt drivisbæltet til kysten i kulde og mørke døgnene rundt og spærrede Grønland af fra omverdenen, så kunne ingen søgående styrke kontrollere, hvad der skete.

Her var det, slædepatruljens opgave kom til at ligge, det blev dens store problem, men ikke det største, som vel nok var simpelthen at opretholde livet i et landområde, der syntes at ligge uden for livets grænser med sparsomme hjælpemidler og under et uberegneligt vejrlig.

Det lod sig dog gøre – en del af slædepatruljens folk overvintrede endog 7 år i træk under sådanne vilkår – vel nok fordi disse folk var stærke mandfolk og indstillet på at dele skæbne, idet de gjorde sig til ét med naturen.

Kurt Olsen har fået en spændende bog ud af sin beretning og bidraget væsentligt til den danske besættelsestids historie. Om samme emne, men set med andre øjne, er der udkommet bøger i Amerika og Tyskland, vi trængte til denne danske vurdering af en, der har haft det hele inde på livet.

Forfatteren har gjort det helt usædvanlige, at han har sat meget ind på også at høre modparten, tyskerne, der deltog i vejrekspeditionerne og forsøgene på at sende vejrmeldinger til deres hjemland. Han fandt således frem til den betydningsfuldste af dem alle, dr. Heinrich Schatz, som nu er professor ved universitetet i Innsbruck. Hos ham fik Kurt Olsen rystende beretninger at høre om de psykiske og legemlige prøvelser, man havde gennemgået dengang.

At Kurt Olsen har villet vise, at når krigen er slut, så er også tyskeren blandt vore medmennesker, fremgår af følgende linier: Vi har sluttet fred. Vi træffes privat og diskuterer grønlandsliv og politik, uden at der egentlig er nogen større forskel på vore synspunkter . . . man må undre sig over, at det hele var nødvendigt. Vi førte en krig af lille format, men nu har vi i det små bevist, at man kan enes uden brug af våben, at der findes en løsning på problemerne, når blot ingen nogensinde tillades at fratage menneskene deres ret til at tænke og handle som mennesker.

Det er meget spændende læsning om mennesker og hunde, hvem af disse det var strengest for, er svært at sige, thi både mennesker og dyr måtte betale indsatsen med liv. Kurt Olsen har ristet minderuner med sin bog og skrevet et afsnit af krigens historie på dansk område. En meget læseværdig bog.

h. c.

Knud Sønderby: GRØNLANDSK SOMMER

Illustreret med tegninger af Gitz Johansen.

Gyldendal, 90 s., uib. 18,50 kr., indb. 26,50 kr.

Knud Sønderbys bog: Grønlandsk Sommer, er til glæde for samlere af grønlandica, der måtte være kommet til efter 1941, nu udkommet i 2. udgave. Den er som den første illustreret af Gitz Johansen.

Det var med denne bog, Knud Sønderby for første gang trådte frem for sit publikum som essayist, og kyndige folk siger, at netop hans essays må regnes blandt de bedste overhovedet i dansk prosa.

For mange vil bogen være ny, eftersom førsteudgavens oplagstal ikke var stort, og hævet over al diskussion er det, at den rummer betagende skildringer af Grønlands storslåede natur og beretninger om mennesker, som vidner om forfatterens fine iagttagelsesevne og dybe forståelse af en mentalitet, som venteligen kunne have været ham fremmed.

Lidt bagvendt kan det dog forekomme nogle at læse om „Disko“s sejlads i havvejrs mellem is og tågebanker, når man sidst så skibet placeret som magasin for Handelen i Egedesminde, liggende med mere end den berømte medfødte slagside, men så må man erindre sig, at det var virkelighed for 25 år siden. Samme fornemmelse kan man nok få ved at læse skildringerne af hvalfangerskibet Sonja, som nu også er en saga blot.

Alligevel er det, Knud Sønderby skriver, så levende og så meget nærværende, at bogen kan og bør læses.

Den lille grønlander pige Margrethe, der har været i Danmark og nu føler sig revet helt ud af livets sammenhænge, hører med til de fine og levende portrætter, forfatteren maler med sin pen, og hun eksisterer den dag i dag.

Skulle så en og anden, nu så mange år efter at denne bog er skrevet, være uenig med forfatteren i mere eller mindre, så er det dog en kendsgerning, at vi alle har godt af nu og da at se Grønland med andres øjne. Knud Sønderby har set godt og skildret sine iagttagelser i et smukt sprog, så smukt, at ingen kan gøre ham kunsten efter. Derfor er bogen en perle i vor litteratur om Grønland, hvornår mon han vil vise os den næste grønlandske perle? *h. c.*

Ejnar Mikkelsen: NORDEN FOR LOV OG RET

Hasselbalch, 70 s., HB 121 i serien:

Nyere dansk skønlitteratur.

På reolerne hos folk, der interesserer sig for Grønland, vil der utvivlsomt stå en række bøger, skrevet af den gamle polarforsker Ejnar Mikkelsen, Scoresbysunds grundlægger og nu den sidste levende af de rigtige gammeldags store ekspeditionsmand.

Morsomt for denne gamle kæmpe må det være i 85 års alderen at opleve, at en af de første bøger, han skrev, genudkommer som billigbog, sådan som det nyligt skete med „Norden for Lov og Ret“, der udkom første gang i 1920.

Bogen, der har været udsolgt i mangfoldige år og vanskelig at skaffe til veje gennem antikvarboghandelen, stammer fra årene før Ejnar Mikkelsens Grønlands-tid. Den handler om Alaskaeskimoen og hans møde med den hvide mand, sammenstødet mellem to kulturer og de konflikter dette førte til.

Bogen, formentlig den mest spændende, Ejnar Mikkelsen har skrevet, er præget af stærke følelser både hos de mennesker, den handler om, og hos forfatteren, der behandler deres problemer med iltet sind, stor indsigt og kærlighed.

Omslaget er tegnet af Sven Havsteen-Mikkelsen, to store gammeldags ishavsskibe, skruet fast i isen, så opbrud synes umuligt.

Norden for Lov og Ret er en absolut læseværdig bog, den hører naturligt hjemme ved siden af bogreolens andre Ejnar Mikkelsen-bøger.

h. c.

Rettelse:

I pater Finn Lynges artikel i februar-heftet om den katolske kirke i Grønland havde der desværre indsneget sig et par fejl. Pastor Tom Killeen var kommet til at hedde Tim til fornavn, og på side 46 i 3. afsnit stod, at „den katolske kirke ikke anser det for økumenisk at forkynde sit budskab“, der skulle naturligvis stå uøkumenisk. Red.